

На окрему увагу у межах пропонованого нами кодексу заслуговує діяльність недержавних організацій юридичного спрямування, адже цей пласт форм і напрямів роботи сьогодні особливо актуальний. Пропонуємо присвятити цьому розділ 4: діяльність недержавних організацій юридичного спрямування. У ньому слід розкрити форми та гарантії здійснення цими інституціями правозахисту, правової просвіти, наукової та прикладної юридичної експертизи.

Серед інших розділів запропонованого кодексу доцільно виокремити питання:

- благодійництва у діяльності недержавних організацій;
- діяльність профспілок та організацій-роботодавців тощо, тобто розділи про окремі види недержавних організацій;
- напрями і форми взаємодії громадських об'єднань між собою та з державою, зокрема інтегрувати зазначені у цьому підрозділі концепції, розширивши їх зміст та охарактеризувавши можливі форми взаємодії, етичні засади тощо;
- правові основи волонтерства у діяльності громадських об'єднань;
- питання фінансування (у тому числі встановлення правових можливостей для одержання державного фінансування) і особливого оподаткування діяльності недержавних організацій.

Глодова Д.В., курсант факультету податкової міліції Національного університету Державної податкової служби України *Науковий керівник:*
Параниця С.П., кандидат юридичних наук,
доцент

Основні проблеми кваліфікації у міжнародному приватному праві

Міжнародне приватне право є в цілому наукою про правозастосування у сфері приватноправових відносин, ускладнених іноземним елементом. У свою чергу, правозастосування - це складний процес, основними стадіями якого є встановлення фактичних обставин справи, аналіз фактів, що мають істотне значення для справи, пошук правової норми, яка відповідає юридичній природі даних правовідносин, винесення та належне оформлення судового рішення.

Основу процесу правозастосування становить правова кваліфікація, тобто вивчення суб'єктом правозастосування обставин справи та наданих сторонами пояснень, правова оцінка фактів, встановлення правової природи даних правовідносин з метою підбору належної норми, здатної вирішити спір[3].

Кваліфікація в МПрП - це юридична оцінка правової норми, яка спрямована на з'ясування мети правової норми, визначення її фактичного складу, який покладено в її основу законодавцем, і, таким чином, призначена для віднесення фактичних обставин чи їх певного елементу до сфери дії відповідного правового інституту, норми. Тлумаченням в МПрП (наскільки це

пов'язано з визначенням застосовуваного права) варто розуміти процес мислення, що спрямований на з'ясування змісту норми, шляхом встановлення значення і змісту визначених, використуваних нею термінів.

Але при цьому кваліфікація та тлумачення тісно пов'язані; часто зустрічаємо, що кваліфікація здійснюється через тлумачення понять, дій сторін, тощо з метою встановлення фактичного складу норми. Говорячи про кваліфікацію в МПрП, слід розуміти і кваліфікацію, і тлумачення як дві різні, але невід'ємні одна від одної дії [2].

Проблему кваліфікації вивчають різні науковці, серед них Ф. Кан, Е. Бартен, І. Лусуарн, А. Батіфоль, П. Лагард, Дж. Сторі, А. Дайсі, В. Пулет Ф.Діспаньє, Р.Вандер Ельст, М.Вольф, Е.Рабель, Ф.Риго та інші

Поняття кваліфікації та тлумачення запропоновано розрізняти за такими ознаками:

а) Причина: до кваліфікації звертаємося, коли маємо життєву ситуацію, фактичні обставини і, в деяких випадках, норму права; до тлумачення - коли маємо конкретну норму права.

б) Призначення: пошук компетентної норми права та/або визначення мети, цілі норми права - це кваліфікація; визначення понять, якими оперує вже обрана норма права, - це тлумачення.

в) Механізм дії: кваліфікація визначає правову природу фактичних обставин, підводить їх під норми певного інституту, віднаходить необхідну норму та визначає її мету, цілі і таким чином «зводить» життєву ситуацію з компетентною нормою; тлумачення «розкриває» застосовувану норму з огляду на її зміст, поняття слів, речень, групи слів, термінів якими вона оперує тощо.

г) Наслідки: в результаті кваліфікації віднаходимо компетентну норму та переходимо до тлумачення; а в результаті тлумачення застосовуємо відповідну норму[2].

Тлумачення колізійної норми передбачає кваліфікацію юридичних понять, які використовуються в самому формулюванні колізійної норми.

Проблема кваліфікації підлягає розгляду у двох основних напрямках: кваліфікація понять обсягу колізійної норми (до них належать «форма заповіту», «форма правочинів», «позовна давність» і т. ін.) та кваліфікація понять, які складають її прив'язку (такі юридичні поняття, як «місце складання угоди», «закон місця вчинення правопорушення» і т.д.). Кваліфікація понять колізійної норми ускладнюється «конфліктом кваліфікацій», що виникає унаслідок відмінностей у визначенні тих самих понять різними правовими системами. Тобто, юридичні поняття, з яких складаються обсяг і прив'язка колізійних норм різних держав, можуть за формою збігатися, але мати різний зміст [3].

Проблема кваліфікації у МПрП виникає через те, що однойменні юридичні терміни і поняття у різних правових, системах мають різний зміст і різні визначення. Це відбувається через неоднакове розуміння правових понять і категорій, які у відповідних правових системах згруповані в інститути й галузі права (речове право, спадкове право, право власності тощо). Виникає ситуація, коли, наприклад, один і той самий інститут в одній правовій системі

включається до категорії майна подружжя, а в іншій - до спадкової маси. Тобто ті самі фактичні обставини суди різних країн можуть кваліфікувати неоднаково. Таким чином, передумовою виникнення проблем кваліфікації і тлумачення в МПРП є різне розуміння чи тлумачення змісту і юридичної природи правових понять у різних правових системах - як наслідок специфіки історичного, суспільно-політичного та економічного розвитку кожної окремої правової системи [3].

Передумови виникнення конфлікту кваліфікацій виявляються в суб'єктивних та об'єктивних причинах. До перших відносяться менталітет; доктрина та розуміння права провідними науковцями; соціальні, політичні, економічні та інші чинники, які притаманні лише певному правопорядку. Об'єктивні причини полягають у різній юридичній природі та меті інститутів, понять, норм; існування жорстких, широких колізійних норм.

Конфлікт кваліфікації це:

а) коли за іноземним правом кваліфікація відрізняється від кваліфікації за законом суду;

б) коли відносини, що мають місце за законом іншої країни не мають відповідного правового інституту в країні суду, або іноземний правовий інститут не відомий праву країни суду;

в) коли іноземному праву не відомий той інститут, яким оперує закон суду та відповідно до якого суддя здійснив кваліфікацію і застосував колізійну норму, яка відіслала до іноземного права.

г) з урахуванням положень підпункту

в), коли в іноземному законі відсутня відповідна колізійна норма [2].

Наявність однакових колізійних норм у праві різних держав не гарантує однаковий вибір права. Він буде залежати від того, за правовими поняттями якої держави буде тлумачитися колізійна норма на предмет співвідношення її з фактичними обставинами. Тому проблема конфлікту кваліфікацій має ще одну назву - „приховані колізії”.

Отже, для того, щоб застосувати колізійну норму і вибрати право, яке підлягає застосуванню, необхідно кваліфікувати колізійну норму на предмет з'ясування змісту юридичних понять, з яких вона складається, і її співвідношення з фактичними обставинами, до яких вона повинна бути застосована [3].

Існує три можливих варіанти вирішення конфлікту кваліфікацій.

1. Кваліфікація за законом суду (*lege fori*).

2. Кваліфікація за іноземним законом (*lege causae*).

3. Кваліфікація за принципом “автономної кваліфікації”. В літературі міжнародного приватного права була висунута теорія “автономної кваліфікації”, яка полягає в спробі тлумачити юридичні поняття автономно, тобто незалежно від матеріального права даної країни. Однак сформулювати загальні для права різних країн поняття - це завдання порівняльного правознавства і є більш складним процесом тому, що стосується глибинних засад права різних держав [3].

Встановлені різні наукові підходи до вирішення конфлікту кваліфікацій в МПРП: вирішення конфлікту кваліфікацій за «законом суду», «lex causae», «автономної кваліфікації».

Кожний із основних підходів має свої недоліки та переваги. Лише «автономній кваліфікації» вдається досягти більше «переваг» за рахунок наявності незначних, не правових недоліків, але в принципі, і «автономна кваліфікація» навряд чи може подолати конфлікт кваліфікацій і привести до винесення схожих, єдиних рішень судовими інстанціями різних країн з одного і того ж питання; «автономна кваліфікація» є зручним інструментом, за допомогою якого можна заповнювати прогалини у кваліфікації.(2)

Метою кваліфікації є визначення права (в тому числі, положень міжнародних договорів України), що підлягає застосуванню до відносин, ускладнених іноземним елементом.

Можна дійти висновку, що єдиного правильного шляху серед всіх підходів знайти не можливо. Тому потрібно прийняти кваліфікацію за *lex fori* (з одним винятком) за основне правило та запровадити допоміжний підхід.

При цьому, саме суддя має вирішити колізійне питання та застосувати той правопорядок, до якого відішле його колізійна норма; саме таке відсилання приписує законодавець, а якщо він приписує через колізійну норму таке відсилання, то й вкладає ту юридичну природу термінів, понять, якими оперує колізійна норма, які йому самому відомі та які відображаються в його національному матеріальному праві (в тому числі в уніфікованих матеріальних і колізійних нормах) [2].

Список використаних джерел

1. Про міжнародне приватне право. Закон України від 09.06.2013. № 245-18 : [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>
2. Балдинюк В. В. забезпечення застосування колізійної норми: кваліфікація, зворотне відсилання, обхід закону в міжнародному приватному праві: дис. на здобуття наук, ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / В.В.Балдинюк, - [Електронний ресурс].- Режим доступа: <http://disser.com.ua/content/342118.html>
3. Довгерт А.С. Міжнародне приватне право. Правова кваліфікація: [Електронний ресурс].- Режим доступа: <http://westudents.com.ua/glavy/65004-2-pravova-kvalfkatsya.html>